

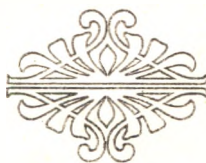
12

DRUGIE SPRAWOZDANIE

DYREKCYI
KRAJOWEJ SZKOŁY KUPIECKIEJ
W BIAŁEJ

ZA ROK SZKOLNY 1914/15.

Ł. 13854

NAKŁADEM DYREKCYI.
DRUKARNIA POLSKA K. STUDENCKIEGO W BIAŁEJ.

RY. Iren 3
Spr.

Kronika zakładu i ważniejsze rozporządzenia.

Z powodu wypadków wojennych musiały się przenieść Władze krajowe ze Lwowa do Białej i uzyskały rozmieszczenie dla swoich biur w tutejszych budynkach publicznych. Przeważnie użyto do tych celów budynków szkolnych. Tutejszy zakład musiał odstąpić w dniu 26. września swoje lokale Prezydium c. k. Krajowej galicyjskiej Dyrekcji skarbu, które je po dzień dzisiejszy zajmuje.

Z nauczycieli etatowych tutejszego zakładu powołano z dniem ogłoszenia mobilizacji Franciszka Gąsiorka i Wawrzyńca Bienieka, wobec czego pozostał tylko nauczyciel Adam Dziębaj.

Zajęcie lokalu szkolnego jak też prawie zupełny brak Grona nauczycielskiego były powodem otwarcia roku szkolnego w późniejszym terminie.

Z końcem stycznia b. r. uwiadomił dyrektor Wydział krajowy, że wynajął odpowiednie ubikacje na sale szkolne i postawił wniosek na otwarcie szkoły. Wydział krajowy zarządził, aby rozpocząć rok szkolny 1914/15 z początkiem lutego i przydzielił w tym celu do tutejszego zakładu w charakterze nauczycieli Feliksa Wilińskiego, dyrektora Krajowej szkoły kupieckiej w Brodach, dra Wilhelma Staronkę, nauczyciela etatowego Krajowej szkoły kupieckiej w Tarnowie oraz w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową dra Jana Wowczaka, c. k. profesora VII gimnazjum we Lwowie.

W roku szkolnym 1914/15 obejmował tutejszy zakład klasę pierwszą i drugą dwuklasowej szkoły kupieckiej, jedno-

roczny kurs handlowy żeński i drugą klasę szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej. Klasy przygotowawczej do dwuklasowej szkoły kupieckiej i klasy pierwszej szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej nie otworzono w bieżącym roku szkolnym, ponieważ uczniowie wstępujący do tych klas, względnie zapisani, mieli niewystarczające wiadomości, aby mógł w ciągu bieżącego roku szkolnego przygotować się do klasy wyższej.

Do wpisów, które odbyły się w pierwszej połowie lutego, zgłosiło się do klasy pierwszej 13 uczniów. Do klasy drugiej wpisało się tylko 17 uczniów, gdyż 9 uczniów tej klasy, t. j. ze zeszłorocznej pierwszej, służy przy wojsku i w Legionach polskich. Na jednoroczny kurs handlowy żeński zapisało się 22 uczenie. Do klasy drugiej szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej zgłosiło się 7 uczniów i 9 uczenie. Ogólna liczba uczniów i uczenie wpisanych wynosiła 68.

Nauka w dwuklasowej szkole kupieckiej i na jednorocznym kursie handlowym żeńskim rozpoczęła się dnia 15 go lutego, zaś w szkole kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej dnia 1-go marca.

W bieżącym roku szkolnym liczba wpisanych uczniów do klasy pierwszej jest dlatego tak małą, ponieważ jedni, mianowicie starsi, nie zgłosili się do szkoły z powodu wstąpienia do wojska i Legionów polskich zaraz na początku wojny, inni zaś z powiatów okolicznych, którzy w czasach normalnego ruchu kolejowego byliby codziennie dojeżdżali lub mieszkali w Białej, nie mogli uczęszczać do szkoły ze względu na utrudnioną komunikację kolejową, a umieszczenie się na stacji było uniemożliwione brakiem pomieszczeń i za drogiem utrzymaniem.

W bieżącym roku szkolnym skorzystano ze zezwolenia c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 24. lipca 1913 L: 2783/V i podwyższono liczbę godzin języka niemieckiego w klasie pierwszej i drugiej z 4 na 6 godzin tygodniowo.

Wydział krajowy zawiadomił Dyrekcyę reskryptem z dnia 25. lipca 1914 LW. 159771, że w myśl rozpisanego konkursu

zamianował dla tutejszej szkoły nauczycielem przedmiotów fachowych Zdzisława Pawłowskiego.

Wydział krajowy zawiadomił Dyrekcyę reskryptem z dnia 13. sierpnia 1914 LW. 118681, że postanowił z dniem 1. września br. przenieść nauczyciela Franciszka Gąsiorka na własną prośbę z Brodów do Białej.

Ferye z powodu świąt Wielkanocnych trwały od dnia 2. do 5. kwietnia. Przed świętami odbyły się rekolekcyje dla młodzieży obojga płci.

Z okazji wielkich i w skutkach ważnych dla Monarchii zwycięstw armii sprzymierzonych brało Grono nauczycielskie i młodzież szkolna udział w nabożeństwach dziękczynnych, odprawionych w tut. kościele parafialnym.

Dnia 14. czerwca zwiedził tutejszy zakład JWPan dr. Władysław Jahl, członek Wydziału krajowego.

Dnia 28. czerwca wzięła młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem udział w nabożeństwie żałobnem za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

W ciągu roku szkolnego przystępowała młodzież dwa razy do Spowiedzi i Komunii św.

Na konferencyach Grona nauczycielskiego, których w ciągu roku szkolnego było 5, załatwiono wszelkie sprawy szkolne, tak odnośnie do materyału naukowego i potrzebnych ku temu środków, jak wreszcie w kwestyach oceny uczniów i uczenie pod względem zachowania się, uczęszczania i postępów w nauce. Ogółem można skonstatować, że zachowanie się młodzieży było zupełnie zadowalające. Materyał naukowy wyczerpano we wszystkich klasach, pomimo późniejszego rozpoczęcia nauki, dzięki intensywnej pracy Grona nauczycielskiego, poważnego traktowania nauki ze strony młodzieży oraz przez skracanie feryi świątecznych i podwyższenie liczby godzin przedmiotów fachowych.

Z powodu szerzenia się chorób zakaźnych zaznajomiła Dyrekcyja młodzież z najważniejszymi zasadami higieny, kładąc szczególny nacisk na czystość ciała i odzieży oraz jakich

środków przezorności używać należy w czasie panującej epidemii.

Na prośbę Dyrekcyi szczepiła przeciw ospie bezinteresownie młodzież tutejszego zakładu dr. Małgorzata Deimlowa, za co składa jej Dyrekcyja serdeczne podziękowanie.

Stan zdrowotny młodzieży tutejszego Zakładu był pod każdym względem zadowalającym.

Rok szkolny zakończono dnia 28. lipca 1915.

Na konferencyi Grona nauczycielskiego odbytej dnia 1. kwietnia uchwalono przeznaczyć do końca bieżącego roku szkolnego po pół procent z miesięcznych poborów na rzecz Czerwonego Krzyża i Samarytanina Polskiego. Za inicjatywą Dyrekcyi składała również na powyższy cel datki młodzież tutejszego zakładu. Ogółem zebrano koron 132.07. Połowę tej kwoty oddano Powiatowemu Stowarzyszeniu Czerwonego Krzyża w Białej, a drugą odesłano Wiedeńskiej delegacyi „Samaritanina“, od której otrzymała Dyrekcyja następujące podziękowanie z okazji złożenia pierwszej raty.

WIEDEŃSKA DELEGACYA „SAMARYTANINA“

Wien I. Walnerstrasse Nr. 1.

L. 602.

Wiedeń, 30. kwietnia 1915.

Do Szanownej Dyrekcyi

Krajowej szkoły kupieckiej

w Białej.

Potwierdzając odbiór pisma Szanownej Dyrekcyi z dnia 16. kwietnia br. L. 403, Zarząd Wiedeńskiej delegacyi Samarytanina polskiego poczuwa się do miłego obowiązku złożenia Szanownej Dyrekcyi, Szanownemu Gronu nauczycielskiemu i młodzieży szkolnej Krajowej szkoły kupieckiej w Białej gorącego podziękowania za dar w kwocie 19 K. 60 hal. tudzież za łaskawą gotowość niesienia nam pomocy na przyszłość.

Z wyrazem głębokiego szacunku

czeseć

Wiedeńska delegacya Samarytanina

J. A. Koperski.

Grabowicz.

W ciągu roku szkolnego 1914/15 nadeszły następujące ważniejsze rozporządzenia :

C. k. Rada szkolna krajowa z dnia 25. lutego 1915 L. 54/pr. Kr. J. E. Pan Minister Wyznań i Oświaty reskryptem z dnia 14. lutego 1915 L. 878 ustanowił dyrektora lwowskiej c. k. Akademii handlowej, radcę Rządu Antoniego Pawłowskiego na dalszy okres trzyletni, a mianowicie do 31. grudnia 1917 inspektorem nauki komercyalnej, przydzielając Jego inspekcyi między innymi także Krajową szkołę kupiecką w Białej.

Erllass des Ministers für Kultus und Unterricht von 7. September 1914, Z. 2814 K. U. M.

Die weltbewegenden Ereignisse, zu deren Ausgangs- und Angelpunkte unsere Monarchie geworden ist, haben unter allen Nationen unseres Staates eine patriotische Begeisterung entfacht, die sich auch den Herzen der Schuljugend in erfreulichster Masse mitgeteilt hat und in denselben unvergänglich fortleben wird.

Der gesamten Lehrerschaft erwächst daraus angesichts des Schulbeginnes die hehre Aufgabe, diese in den jugendlichen Gemütern losgelösten Gefühle in pädagogischer Beziehung richtig zu erfassen, zu pflegen und zu veredeln.

Es wird daher die vornehmste Pflicht eines jeden Lehres sein, den seiner Obhut anvertrauten Schülern vor allem das erhebende Moment der Einigkeit, das bei allen Nationen unseres Staates in dieser geschichtlich so bedeutenden Zeit zu Tage getreten ist und das in der unwandelbaren Treue zur Allerhöchsten Person unseres heissgeliebten Monarchen seinen beredten Ausdruck findet, vor Augen zu führen und sie zur unausgesetzten vertieften Pflege dieses einigenden Gedankens anzueifern.

Die Jugend soll sich ferner dessen bewusst werden, dass der Krieg seine Opfer fordert und dass infolgedessen der Ernst des Lebens an die heute heranwachsende Generation früher herantreten wird, als dies sonst nach langer Friedenszeit der Fall zu sein pflegt, da die durch den Krieg gerisse-

nen Lücken im Organismus der menschlichen Gesellschaft mit frischen Kräften rasch auszufüllen sein werden.

Zur Vorbereitung unserer heutigen Schuljugend für die ihrer harrenden Aufgaben bedarf es aber ihrerseits eines erhöhten Eifers und einer besonderen Gewissenhaftigkeit.

Es wird infolgedessen keine Gelegenheit zu versäumen sein, um die Schüler zu belehren, dass sie durch vollste Hingabe an die Schule die schönste patriotische Pflicht erfüllen, die einem Jünglinge obliegen kann und dass ihre Leistungen umso höher zu veranschlagen sein werden, je mehr Ueberwindung sie sich infolge der äusseren Umstände bei der Erfüllung dieser ihrer Pflicht aufzuerlegen haben werden.

Der Geschichts- und Geographieunterricht wird reichlichen Anlass geben, um das wechselseitige Einwirken des nationalen, wirtschaftlichen und politischen Lebens der einzelnen Völker zum Gegenstande lehrreicher Untersuchungen zu machen.

Im Zusammenhange damit wird es aber auch zweckmässig sein, sowohl bei diesem Unterrichte als insbesondere beim Unterrichte jener fremden Sprachen, welche in Staaten gesprochen werden, mit denen unsere Monarchie im Kriegszustande sich befindet, jedweder aus dem Ueberschwange jugendlicher Gefühle etwa zu besorgenden Störung des Unterrichtes rechtzeitig dadurch vorzubeugen, dass den Schülern der ernste Zweck und der besondere kulturelle Wert der Kenntnis fremder Einrichtungen und Sprachen gerade an der Hand der gegenwärtigen Ereignisse aufgezeigt und ihnen die Notwendigkeit eines solchen Studiums als einer patriotischen Aufgabe überzeugend dargetan werde.

C. k. Rada szkolna krajowa z dnia 10. marca 1915 L. 55/pr. Kr.

J. E. Pan Minister Wyznań i Oświaty reskryptem z dnia 4. grudnia 1914 L. 2952 K. U. M. polecił podać do wiadomości Dyrekeyom wszystkich publicznych zakładów naukowych i wychowawczych oraz prywatnych zakładów tej kategorii bez

względu na to, czy mają prawo publiczności czy nie, co następuje:

Przestrzegając zasady, że nauczanie i wychowanie młodzieży powinno wyłącznie spoczywać w rękach obywateli Monarchii austro-węgierskiej, należy ze względu na obecne wyjątkowe stosunki zbadać ściśle i dokładnie wszelkie wyjątki poczynione na rzecz poddanych tych państw, z którymi Monarchia jest na stopie wojennej.

W tym względzie należy przyjąć, że władze szkolne mają tylko wtenczas i tak długo zgadzać się na te wyjątki, jak długo te osoby godne są zaufania i dają zupełną rękojmię, że ich wpływ na młodzież jest patryotyczny.

We wszystkich przypadkach, w których zachodzą wątpliwości, czy działalność nauczycieli nie utrudnia spełnienia patryotycznych celów wychowania i nauczania lub co gorsza, jeżeli zachowanie ich budzić nawet może obawę wrogich państwu wpływów na powierzoną im młodzież, należy bezzwłocznie cofnąć udzieloną obcokrajowym siłom dyspenzę od wykazania się przynależnością do Monarchii austro-węgierskiej względnie bezzwłocznie usunąć te siły od pracy nauczycielskiej i wychowawczej we wspomnianych powyżej zakładach.

Pan Minister polecił nadto aż do dalszego zarządzenia nie dopuszczać w zasadzie do tych zakładów uczniów i wychowanków obojej płci, których rodzice są obywatelami jednego z państw pozostających z Monarchią austro-węgierską na stopie wojennej.

Gdyby młodzież tej kategorii już przyjęto, należy bacznie rozważyć, czy pozostawienie owych jednostek z innymi uczniami nie zagraża celom wychowawczym zakładu.

W uwzględnieniu godnych przypadkach, zwłaszcza wtenczas gdy dotknięte tem zarządzeniem siły nauczycielskie zasłużyły pracą wielu lat na pełne zaufanie a przeto istnieje pewność, że zadania wychowawcze i naukowe szkoły nie poniosą uszczerbku, pozostawił Pan Minister uznaniu władz szkolnych udzielone już dyspenzy utrzymać w mocy lub odnowić a mianowicie u nauczycieli lub wychowawców co do tym-

czasowego pozostawienia ich na stanowisku, na którym obowiązki nauczycielskie lub wychowawcze od dłuższego czasu pełnili ku zupełnemu zadowoleniu, u młodzieży zaś co do tymczasowego zezwolenia na dalsze korzystanie z nauki i wychowania ewentualnie w charakterze ucznia prywatnego.

Prywatne zakłady naukowe i wychowawcze, które nie zastosują się do niniejszego zarządzenia, będą bezzwłocznie zamknięte.

C. k. Rada szkolna krajowa z dnia 14. czerwca 1915
L. 140/Pr. Kr.

Ze względu na istniejący stan wojenny J. E. Pan Minister Wyznań i Oświaty powołując się na swój reskrypt z dnia 31. lipca 1914 L. 37144 zarządził reskrytem z dnia 5. czerwca b. r. L. 16901, ażeby i w czasie zbliżających się feryi głównych w każdej szkole średniej, Seminarjum nauczycielskiem lub szkole handlowej dyrektorowie lub kierownicy bez przerwy pełnili obowiązki służbowe i aby z miejsca stałego urzędowania nigdzie się nie wydalali a to celem załatwienia ewentualnych spraw nagłych i niecierpiących zwłoki.

W Białej, dnia 28. lipca 1915.

Leopold Deimel.

dyrektor

Skład Kuratoryi Krajowej szkoły kupieckiej w Białej

z końcem roku szkolnego 1914/15.

Przewodniczący:

Ludwik Dubowski, kupiec w Białej, delegat Wydziału krajowego do Kuratoryi.

Zastępca przewodniczącego:

Konrad Opuszyński, c. k. inspektor okręgowy, dyrektor prywatnego seminarium nauczycielskiego żeńskiego przy klasztorze św. Hildegardy w Białej, zastępca przewodniczącego Wydziału szkoły przemysłowej uzupełniającej im. Tadeusza Kościuszki w Białej, delegat c.k. Rady szkolnej krajowej do Kuratoryi.

Członkowie:

Dr. Antoni Mikulski, dyrektor prywatnego seminarium naucz. męskiego T. S. L. w Białej, c. k. profesor w VIII. randze seminarium naucz. żeńskiego w Krakowie, kierownik szkoły przemysłowej uzupełniającej im. Tadeusza Kościuszki w miejscu, delegat Towarzystwa Szkoły Ludowej do Kuratoryi.

Delegat Rady powiatowej w Białej dotąd niezamianowany.

Sekretarz:

Leopold Deimel, dyrektor szkoły.

Grono nauczycielskie.

Dyrektor:

Deimel Leopold Jan, delegat Towarzystwa Szkoły Ludowej do Wydziału szkoły przemysłowej uzupełniającej im. Tadeusza Kościuszki w Białej, komisarz dla Stowarzyszenia przemysłowego gospodnio-szynkarskiego powiatu bialskiego, dyrektor Kasy rękodzielniczej w Białej, zawiadowca archiwum handlowego, uczył w klasie pierwszej DSK. buchalteryi, w kl. II. DSK. rachunków kupieckich, nauki o handlu i wekslach i korespondencyi niemieckiej, na k. ż. buchalteryi i korespondencyi niemieckiej, w kl. II. szk. uzup. buchalteryi i nauki o handlu i wekslach tygodniowo godzin 23.

Nauczyciele etatowi:

Bieniek Wawrzyniec, nauczyciel przedmiotów handlowych, służy przy wojsku od dnia ogłoszenia mobilizacyi.

Gąsiorek Franciszek, nauczyciel przedmiotów przyrodniczych, towaroznawstwa i geografii, służy przy wojsku od ogłoszenia mobilizacyi.

Dziębaj Adam, sekretarz Dyrekcyi, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej i dla uczniów, uczył w kl. I. DSK. stenografii i kaligrafii w klasie II D. S. K. stenografii, kaligrafii i pisania na maszynie, na k.ż. stenografii, kaligrafii i pisania na maszynie tygodniowo godzin 21.

Nauczyciele pomocniczy:

Dr. Alfred Matlak, c. k. sędzia w Białej, uczył nauki o ustroju państwa i kraju jedną godzinę tygodniowo.

Dr. Wilhelm Staronka, nauczyciel Krajowej szkoły kupieckiej w Tarnowie, zawiadowca gabinetów przyrodniczych i geograficznego, gospodarz kl. II. DSK. i kl. II. szk. uzup. uczył

geografii i towaroznawstwa w klasie I. DSK. geografii i towaroznawstwa w kl. II. DSK. geografii na k. ż. i geografii w kl. II. szk. uzup. tygodniowo godzin 15.

Feliks Wiliński, dyrektor Krajowej szkoły kup. w Brodach, gospodarz jednorocznego kursu handlowego żeńskiego, uczył w kl. I. DSK. rachunków kupieckich, nauki o handlu i wekslach i korespondencji i prac kantorowych, w kl. II. DSK. korespondencji polskiej i buchalteryi, na k. ż. korespondencji polskiej, rachunków kupieckich i nauki o handlu i wekslach, w kl. II. szk. uzup. korespondencji polskiej i rachunków kupieckich, tygodniowo godzin 30.

Dr. Jan Wowczak, c. k. profesor VII. gimnazjum we Lwowie, gospodarz klasy pierwszej, uczył języka polskiego i niemieckiego w kl. I. i II. DSK. a na k. ż. i w kl. II. szk. uzup. języka niemieckiego tygodniowo godzin 18.

Skrócenia: kl. — klasa, DSK. — dwuklasowa szkoła kupiecka, k. ż. — jednoročný kurs handlowy żeński. szk. uzup. — szkoła uzupełniająca koedukacyjna.

Środki i zbiory naukowe.

- a) Biblioteka nauczycielska liczy 120 dzieł w 130 tomach, zawiadowca Adam Dziębaj.
- b) Biblioteka dla uczniów liczy 87 dzieł w 105 tomach, zawiadowca Adam Dziębaj.
- c) Zbiór środków do nauki fizyki posiada 102 numerów a 131 sztuk, zawiadowca dr. Wilhelm Staronka.
- d) Zbiór środków do nauki historyi i naturalnej posiada 199 numerów, a 400 sztuk, zawiadowca dr. Wilhelm Staronka.
- e) Zbiór środków do nauki towaroznawstwa posiada 96 numerów, a 963 sztuk różnych okazów, zawiadowca dr. Wilhelm Staronka.
- f) Zbiór środków do nauki geografii posiada 75 sztuk, zawiadowca dr. Wilhelm Staronka.
- g) Archiwum handlowe posiada 250 okazów i tablic, zawiadowca dyrektor zakładu.
- h) Varia. Zbiór ten posiada: 1 maszynę do pisania „Remington“ z tabulatorem, 2 maszyny do pisania „Remington Standard“, 2 maszyny do pisania „Smith & Bros“, 2 maszyny do pisania „Underwood“, 1 maszynę do pisania „Yost“, 1 maszynę do powielania „Rapax“, 1 wagę na listy, trójkąt prostokątny, cyrkiel, kątomierz. zbiór figur geometrycznych, sztabę metrową. Delmas: 10 tablic do nauki obcych języków. Zawiadowca dyrektor zakładu.

Wykaz książek

używanych w roku szkolnym 1914/15.

Klasa pierwsza.

Język polski: Próchnicki i Wojciechowski, Wypisy polskie dla szkół średnich tom V. Język niemiecki: Adolf Tuma, Nemecka citanka pro skoly obchodni. Dr. Victor Lug, Deutsche Sprachlehre für zweiklassige Handelsschulen. Rachunki kupieckie: A. Pawłowski, Rachunki kupieckie tom I. Buchalterya: W. Góra, Podręcznik do nauki buchalteryi tom I. i II. A. Pawłowski, Tematy buchalteryjne. Korespondencya i prace kantorowe: Christof-Passendorfer, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych. Nauka o handlu i wekslach: Tadeusz Kistryn, Zarys nauki o handlu. Towaroznawstwo: Bollaud, Podręcznik towaroznawstwa. Geografia handlowa: dr. Karl Zehden u. dr. Theodor Cicalek, Leitfaden der Handels- und Verkehrsgeographie für zweiklassige Handelsschulen. B. Kozenn, Atlas geograficzny. Stenografia: Karol Czajkowski, Nauka stenografii polskiej część I.

Klasa druga.

Język polski: Tarnowski-Bobin, Wypisy polskie dla klas wyższych szkół realnych i seminariów nauczycielskich, tom II. Język niemiecki: Adolf Tuma, Nemecka citanka pro skoly obchodni. Dr. Victor Lug, Deutsche Sprachlehre für zweiklassige Handelsschulen. Korespondencya niemiecka: Weyde u. Goldberger, Korrespondenz und Kontorarbeiten für zweiklassige Handelsschulen für Knaben. Rachunki kupieckie: A. Pawłowski, Rachunki kupieckie tom II. Nauka o handlu i wekslach: Tadeusz Kistryn,

Zarys nauki o handlu. Korespondencya i prace kantorowe: Christof-Passendorfer, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych. Buchalterya: Witold Góra, Podręcznik do nauki buchalteryi, tom II. Geografia handlowa: Dr. Karl Zehden und dr. Theodor Cicalek, Leitfaden der Handels- und Verkehrs-Geographie für zweiklassige Handelsschulen. B. Kozenn, Atlas geograficzny. Towaroznawstwo: A. Bolland, Podręcznik towaroznawstwa. Stenografia: Karol Czajkowski, Nauka stenografii polskiej część II.

Jednoroczny kurs handlowy żeński.

Rachunki kupieckie: A. Pawłowski, Rachunki kupieckie, tom I. i II. Buchalterya: W. Góra, Podręcznik do nauki buchalteryi tom I. i II. Korespondencya i prace kantorowe: Christof-Passendorfer, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych. Korespondencya niemiecka: Weyde und Goldberger, Korrespondenz und Kontorarbeiten für zweiklassige Handelsschulen für Mädchen. Nauka o handlu i wekslach: Tadeusz Kistryn, Zarys nauki o handlu. Geografia handlowa: E. Romer, Mała geografia handlowa. B. Kozenn, Atlas geograficzny. Stenografia: Karol Czajkowski, Nauka stenografii polskiej.

Klasa druga Szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej.

Rachunki kupieckie: A. Pawłowski, Rachunki kupieckie tom I. Buchalterya: Witold Góra, Podręcznik do nauki buchalteryi tom I. A. Pawłowski, Tematy buchalteryjne. Korespondencya i prace kantorowe: Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych, Nauka o handlu i wekslach: Tadeusz Kistryn, Zarys nauki o handlu. Geografia: E. Romer, Mała geografia handlowa. Język niemiecki: Alois Bruhns, Lese- und Sprachbuch für kaufmännische Fortbildungsschulen.

Spis imienny

uczniów i uczenie w roku szkolnym 1914/15.

Klasa pierwsza.

Łukaszek Józef	* Szczotka Andrzej
Łukoś Franciszek	* Tomecki Wilhelm
Maderak Andrzej	* Waniek Ferdynand Franciszek
* Pacześniowski Tadeusz	Zeman Rudolf
Pudełko Józef	Zieleźnik Emil
* Pustelnik Józef	Zondek Jan
	Zych Edward.

Klasa druga.

Adamczyk Adolf	Jaroszek Józef Maciej
Cierniak Władysław	Kasprzyk Artur Józef
Figiel Waleryan Franciszek	Kopaczko Józef
Gandor Antoni Maciej	Matyszkiewicz Rudolf Jan
Gąsior Kazimierz	Mrózek Franciszek
Gąsiorek Władysław	Pacześoiowski Zygmunt Mikołaj
Greń Jan	Sikora Stanisław
Janik Leon Józef	* Studencki Władysław
	Zabrzewski Stefan Jan

Uwaga: uczniowie i uczenie oznaczeni gwiazdką wystąpili w ciągu roku szkolnego. Nazwiska uczniów i uczenie, którzy otrzymali stopień pierwszy z odznaczeniem wyróżniono tłustym drukiem.

Jednoroczny kurs handlowy żeński.

Adamiecówna Anna	Hałatówna Elżbieta
Byrska Kazimiera	Kusiówna Anna
Deisenberżanka Janina	* Macełkówna Zofia
Drabczyńska Jadwiga	Nowakowska Zofia
Etgensówna Feliksa Małgorzata	Opryskówna Marya Wanda
Fuchsówna Jadwiga	Pindelówna Helena
Fuchsówna Józefa	Pustelnikówna Amalia
Franekówna Agnieszka	Sternalówna Franciszka
Golonkówna Wanda	Waniekówna Franciszka
Götzówna Jadwiga Marcela	Woleńska Stefania Jadwiga
Gruszkówna Emilia Wanda	Wójcicka Helena Rozalia

Wykaz uczniów i uczenie

Szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej z końcem
roku szkolnego 1914/15.

Klasa druga.

Cieślikówna Zofia
Dziubówna Rozalia
Franekówna Elżbieta
Gąsiorkówna Katarzyna
Kobiela Rudolf
Kosarzówna Zofia
Kozak Jakób Antoni

Kubica Ludwik
Micherdziński Wiktor
Okreglicki Leopold
Prus Rudolf
Prusówna Marta
Pustelnik Józef
Thenówna Katarzyna

Przegląd planu nauki

dwuklasowej szkoły kupieckiej wraz z klasą przygotowawczą.

Przedmioty	Klasa przygot.	Klasa I.		Klasa II.		Razem
		I. p.	II. p.	I. p.	II. p.	
A. Przedmioty obowiązkowe:						
1 Religia	2	—	—	—	—	2
2 Język polski	4	4	4	3	3	11
3 Język niemiecki	5	6	6	6	6	17
4 Rachunki kupieckie	5	5	3	4	4	13
5 Geometrya	2	—	—	—	—	2
6 Nauka o handlu i wekslach	—	4	2	3	3	6
7 Korespondencya i prace kant.	—	2	4	3	—	4 ^{1/2}
8 Buchalterya	—	2	4	4	—	5
9 Kantor praktyczny	—	—	—	—	7	3 ^{1/2}
10 Geografia	3	3	3	3	3	9
11 Historia naturalna	4	—	—	—	—	4
12 Fizyka	4	—	—	—	—	4
13 Towaroznawstwo	—	3	3	3	3	6
14 Nauka o ustroju państwa i kraju	—	—	—	1	1	1
15 Stenografia	—	2	2	2	2	4
17 Kaligrafia	2	1	1	1	1	4
B. Przedmioty nadobowiązkowe:	31	32	32	33	33	96
1 Język francuski	—	3	3	3	3	6
2 Pisanie na maszynie	—	—	—	2	2	2
3 Gimnastyka	—	2	2	2	2	4
4 Śpiew	—	1	1	1	1	2

Przegląd planu nauki na jednorocznym kursie handlowym żeńskim.

I. Przedmioty obowiązkowe.

1. Rachunki kupieckie	4
2. Książkowość (buchalterya) kupiecka	4
3. Korespondencya i prace kantorowe	2
4. Nauka o handlu i wekslach	2
5. Geografia handlowa	2
6. Stenografia	2
7. Kaligrafia	1
8. Pisanie na maszynie	1
9. Język i korespondencya niemiecka	3
Razem	21

II. Przedmioty nadobowiązkowe.

1. Język i korespondencya francuska	3
---	---

Przełąd planu nauki szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej.

L.	P R Z E D M I O T	Klasa I.	Klasa II.	Klasa III.	Razem
	A. Przedmioty obowiązkowe :				
1	Język polski	2	—	—	2
2	Język niemiecki	2	2	2	6
3	Rachunki	2	2	2	6
4	Buchalterya	—	Iip. 2	2	3
5	Korespondencya i prace kantor.	—	1	1	2
6	Nauka o handlu i wekslach	—	Iip. 2	—	1
7	Geografia handlowa	1	1	1	3
8	Kaligrafia	1	—	—	1
	Razem	8	8	8	24
	A. Przedmioty nadobowiązkowe :				
	1. Stenografia	—	2	2	4
	2. Pisanie na maszynie	—	—	2	2
	Razem	—	2	4	6

Przełąd planu nauki kursu wieczornego dla dorosłych znajduje się na ostatniej stronie.

Statystyka uczniów i uczenic.

	2-klasowa szkoła kupiecka wraz z klasą przygotowawczą				Szkoła ku- piecka uzu- pełniająca koeduka- cyjna			Jednorozowy kurs handlowy żeński	Razem w całym Zakładzie
	przyg.	kl. I.	kl. II.	Razem	kl. I.	kl. II.	Razem		
Na początku roku szkolnego przyjęto uczniów i uczenic zwyuczajnych	—	13	17	30	—	16	16	21	67
w ciągu roku szkolnego wstą- piło	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Razem .	—	13	17	30	—	16	16	22	68
w ciągu roku opuściło Zakład .	—	5	1	6	—	2	2	1	9
z końcem roku szkolnego po- zostało	—	8	16	24	—	14	14	21	59
I. Według miejsca urodzenia:									
z Białej	—	—	1	1	—	4	4	1	6
„ powiatu białskiego	—	5	9	14	—	8	8	7	29
„ „ żywieckiego	—	—	2	2	—	—	—	—	2
„ „ wadowickiego	—	1	—	1	—	—	—	—	1
„ innych powiatów	—	1	3	4	—	—	—	11	15
„ Śląska	—	1	1	2	—	2	2	1	5
„ Moraw	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Razem .	—	8	16	24	—	14	14	21	59
II. Według zamieszkania rodziców:									
z Białej	—	1	5	6	—	9	9	10	25
„ powiatu białskiego	—	5	8	13	—	4	4	6	23
„ innych powiatów	—	1	1	2	—	—	—	2	4
„ Śląska	—	1	2	3	—	1	1	3	7
Razem .	—	8	16	24	—	14	14	21	59
III. Według wyznania:									
rzymsko katolickiego	—	8	16	24	—	14	14	19	57
mojżeszowego	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Razem .	—	8	16	24	—	14	14	21	59

	2-klasowa szkoła kupiecka wraz z klasą przygotowawczą				Szkoła kupiecka uzupełniająca koedukacyjna			Jednoroczny kurs handlowy żeński	Razem w całym zakładzie
	przyg.	kl. I.	kl. II.	Razem	kl. I.	kl. II.	Razem		
VII. Według zajęcia rodziców:									
rolników	—	2	2	4	—	2	2	—	6
kupców	—	—	1	1	—	—	—	2	3
rękodzielników	—	2	2	4	—	7	7	3	14
urzędników państwowych	—	—	—	—	—	—	—	2	2
„ prywatnych	—	—	—	—	—	—	—	2	2
podurzędników	—	1	1	2	—	—	—	3	5
nauczycieli ludowych	—	—	—	—	—	—	—	3	3
robotników fabrycznych	—	2	2	4	—	1	1	—	5
górników	—	—	1	1	—	—	—	—	1
dozorców fabrycznych i kopalnianych	—	—	—	—	—	—	—	3	3
woźnych	—	—	1	1	—	—	—	—	1
stróżów	—	—	2	2	—	—	—	—	2
robotników kolejowych	—	1	1	2	—	—	—	—	2
sierot	—	—	3	3	—	4	4	3	10
Razem	—	8	16	24	—	14	14	21	59
Wynik klasyfikacji.									
Świadectwo stopnia I. z odznaczeniem otrzymało	—	1	5	6	—	4	4	4	14
„ stopnia I. otrzymało	—	5	10	15	—	9	9	7	31
„ II.	—	—	1	1	—	—	—	3	4
Do egzaminu poprawczego przeznaczono	—	2	—	2	—	—	—	6	8
do egzaminu uzupełniającego przeznaczono	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Nieklasyfikowano	—	—	—	—	—	1	1	—	1
Razem	—	8	16	24	—	14	14	21	59

Ogłoszenia dotyczące wpisów

na rok szkolny 1915/6.

A) 2-klasowa szkoła kupiecka wraz z klasą przygotowawczą.

Wpisy uczniów do klasy przygotowawczej, pierwszej i drugiej odbędą się w pierwszym terminie od dnia 28. lipca do dnia 5. sierpnia w drugim terminie od dnia 28. sierpnia do 3. września od godziny 10 do 12 rano, zaś popołudniu od godziny 4 do 5 w kancelaryi Dyrekcji; w czasie wakacji od godziny 11 do 12 przedpołudniem, z wyjątkiem niedziel i świąt.

Uczniowie zgłaszać się mają osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów albo wykazać się pisemnem ich pozwoleniem na przyjęcie i mają wypełnić kartę wpisu. Uczniowie wstępujący do klasy przygotowawczej lub pierwszej, mają przy zgłoszeniu się przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia i ostatnie świadectwo szkolne.

a) **Klasa przygotowawcza.** Warunkiem przyjęcia do klasy przygotowawczej jest ukończenie 13 lat życia w roku kalendarzowym, w którym uczeń pragnie wstąpić do zakładu, ukończenie szkoły ludowej oraz zdanie egzaminu wstępnego z języka polskiego i rachunków.

Wymagania przy egzaminie wstępnym. 1) Z języka polskiego: uczeń ma łatwy ustęp, dany mu do czytania opowieść i napisać dyktat bez błędów ortograficznych. Nadto ma wykazać znajomość zasadniczych wiadomości z gramatyki. 2) Z rachunków: biegłość w 4 głównych działaniach rachunkowych.

b) **Klasa pierwsza.** Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej jest ukończenie 14 lat życia w roku: kalendarzowym, w którym uczeń pragnie wstąpić do zakładu, tudzież ukończenie trzech klas szkoły średniej lub wydziałowej albo klasy przygotowawczej. Nadto przyjmuje się do klasy pierwszej uczniów, którzy posiadają wyżej wymieniony wiek, uczynili zadość obowiązkowi uczęszczania do szkoły ludowej w myśl artykułu 31. ust. kraj. z. r. 1895 i złożą egzamin wstępny z materiału naukowego klasy przygotowawczej (język polski i niemiecki, rachunki, geometrya, geografia, fizyka i historia naturalna). Taksa za egzamin wstępny wynosi 24 K.

c) **Klasa druga.** Aby być przyjętym do klasy drugiej należy wykazać się ukończeniem z dobrym postępem klasy pierwszej tutejszego zakładu lub innej podobnie urządzonej publicznej szkoły handlowej.

Każdy uczeń ma wypełnić kartę wpisu, przy pierwszym przyjęciu złożyć takse wstępną w wysokości 4 K., a corocznie 2 K., jako datek na środki naukowe. Opłata szkolna w 2-klasowej szkole kupieckiej oraz w klasie przygotowawczej wynosi miesięcznie 6 K. Uczniowie niezamożni, a odznaczający się pilnością, mogą uzyskać uwolnienie w całości lub połowie.

Do szkoły mogą być także przyjęci prywatyści, którzy nie uczęszczają na naukę szkolną, lecz zdają z końcem każdego roku szkolnego egzamin. Prywatysta oprócz wspomnianych opłat, przepisanych dla uczniów zwyczajnych ma złożyć przed każdym egzaminem takse egzaminacyjną w kwocie 36 koron.

Świadectwo odejścia 2-klasowej szkoły handlowej zastępuje dowód należytego ukończenia nauki w przemyśle handlowym. Ponadto przysługuje absolwentom prawo dwuletniej służby wojskowej.

Egzamina poprawcze odbędą się dnia 2. września, zaś egzamina wstępne 4. września 1915.

Nauka rozpocznie się dnia 6. września 1915.

B) Jednoroczny kurs handlowy żeński.

Wpisy uczniów na kurs oraz egzamina wstępne i poprawcze odbędą się jak w dwuklasowej szkole kupieckiej.

Warunki przyjęcia na kurs są następujące :

a) ukończenie 14 lat życia w tym roku kalendarzowym, w którym uczenica zapisuje się na kurs.

b) ukończenie z dobrym postępowaniem 3 klas szkoły wydziałowej, licealnej lub średniej.

c) uczenice, które nie mają wyżej wymienionego wykształcenia mogą być przyjęte na podstawie egzaminu wstępnego z języka polskiego i niemieckiego, rachunków, geografii i nauk przyrodniczych w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowych szkołach wydziałowych. Taksa za egzamin wstępny wynosi 24 K.

Wpisowe na kurs wynosi 10 K i ma być złożone przy wpisie, zaś opłata szkolna 10 K miesięcznie. Za naukę języka francuskiego płaci się 15 K rocznie, która to kwota może być rozłożona na trzy raty po 5 K. Uchenice niezamężne i odznaczające się pilnością i zdolnością, mogą uzyskać uwolnienie od opłaty szkolnej w połowie.

Uchenice zamiejscowe znajdą umieszczenie w klasztorze św. Hildegardy za opłatą 45 koron miesięcznie.

Nauka odbywa się w godzinach popołudniowych.

Rok szkolny rozpocznie się dnia 6. września.

C) Szkoła kupiecka uzupełniająca koedukacyjna.

Wpisy odbędą się od dnia 9. do 14. września 1915 od godziny 4 do 5 popołudniu oraz 13. i 14. września od godziny 6 do 7 wieczorem.

Do klasy pierwszej przyjmuje się uczniów i pomocników handlowych bez względu na płeć, którzy :

1. po odbyciu 6-letniej obowiązkowej nauki szkolnej wykażą się świadectwem uwolnienia ze szkoły co najmniej 4-klasowej lub świadectwem innej szkoły, które w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia z 4-klasowej szkoły ludowej z 6-letnią nauką obowiązkową ;
2. albo ukończyli z dobrym postępowaniem naukę w ogólnej szkole uzupełniającej ;
3. albo przy egzaminie wstępnym okażą wiadomości, odpowiadające warunkom pod 1. lub 2.

Do klasy drugiej przyjmuje się uczniów i uczennice, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę przygotowawczą przy szkołach przemysłowych uzupełniających lub III. klasę szkoły średniej albo wydziałowej.

Do klas wyższych przyjmuje się uczniów i uczennice, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę poprzednią szkoły kupieckiej uzupełniającej.

Nauka w szkole kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej odbywa się w poniedziałki, wtorki, środy i piątki od godziny 6 minut 10 do godziny 7 minut 50 wieczorem.

Nauka w szkole uzupełniającej koedukacyjnej jest bezpłatna. Przybory szkolne otrzymują uczniowie i uczennice za darmo.

Rok szkolny rozpocznie się dnia 16. września 1915.

D) Wieczorny kurs zawodowy dla dorosłych.

Celem wieczornego kursu zawodowego jest podanie osobom dorosłym bez względu na płeć, zwłaszcza mającym już zajęcie praktyczne, tego wymiaru wiedzy handlowej, jaka im przy wykonywaniu prac kantorowych, ksiązkowaniu i obliczaniu może być potrzebna.

Kurs trwa 6 miesięcy, t. j. od 1. października do końca marca. Przyjęty może być każdy, kto ukończy 17 rok życia i wykaże się wykształceniem przedwstępnym, podlegającym uznaniu Dyrekcyi.

Frekwentanci i frekwentantki po ukończeniu tego kursu mogą przystąpić do egzaminu końcowego ze wszystkich lub poszczególnych słuchanych przedmiotów.

Taksa egzaminacyjna wynosi od przedmiotu 12 koron.

Uczestnikom kursu przysługuje prawo dowolnego wyboru przedmiotów. Program wykładów jest tak ułożony, że każdy z uczestników może uczęszczać na wszystkie działy.

Opłata za naukę wynosi od godziny w tygodniu za cały kurs 7 koron. (Np. opłata za 4 godziny buchalteryi w tygodniu wynosi 28 koron za cały kurs).

Wszelkie opłaty uiszczą się z góry przy wpisie. Raz złożonych opłat nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

Plan nauki obejmuje następujące przedmioty :

1. Buchalterya: a) część pierwsza dla początkujących : teoria i praktyczne zastosowanie buchalteryi pojedynczej i podwójnej w interesie handlowym; tygodniowo godzin 4. b) część druga, przeznaczona dla frekwentantów, którzy się już zaznajomili z teorią buchalteryi podwójnej, obejmuje działy specjalne; tygodniowo godzin 4.
2. Korespondencya polska i prace kantorowe; tygodniowo godzin 2.
3. Korespondencya niemiecka i prace kantorowe; tygodniowo godzin 2.
4. Rachunki kupieckie; tygodniowo godzin 4.
5. Nauka o handlu i wekslach; tygodniowo godzin 2.
6. Stenografia polska; tygodniowo godzin 3.
7. Stenografia niemiecka; tygodniowo godzin 3.
8. Towaroznawstwo; tygodniowo godzin 2.

Wykłady odbywać się będą w godzinach wieczornych, które Dyrekcya z początkiem roku szkolnego oznaczy.

Uwaga. Wiadomości o postępach i zachowaniu się uczniów względnie uczenic, zasięgać mogą P. T. rodzice względnie opiekunowie codziennie w sali konferencyjnej podczas wielkiej przerwy od godziny 10 minut 50 do godziny 11 minut 10.

Dyrektor przyjmuje strony codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt, od godziny 11—12 rano i od 4—5 popołudniu.

W Białej, dnia 28. lipca 1915.

DYREKCJA.

